

MTTLARDA MASHG‘ULOTLARINING SAMARADORLIGINI TA’MINLASH VA NAZORAT QILISH

*Surxondaryo viloyati Jarqo ‘rg‘on tumani
10-son “Nafosat” DMTT Direktor o‘rinbosari
Qambarova Iris Abdurashidovna*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida mashg‘ulotlar samaradorligini oshirish va ta’lim sifati ustidan nazoratni tashkil etishda direktor o‘rinbosarining boshqaruv, metodik va nazorat funksiyalari yoritilgan. Shuningdek, mashg‘ulotlarni rejalashtirish, monitoring olib borish, pedagoglar faoliyatini tahlil qilish hamda ta’lim sifatini ta’minlashda rahbarlik yondashuvlarining ahamiyati tahlil etilgan.

Аннотация: В данной статье рассматривается управление и планирование в организациях дошкольного образования как одна из актуальных проблем. В статье представлены идеи инновационных методов управления в таких организациях.

Abstract: Abstract: This article discusses the management and planning of preschool educational organizations as one of the current challenges. The article presents ideas on innovative management methods in preschool educational organizations.

Kalit so‘zlar: MTT, direktor o‘rinbosari, mashg‘ulot samaradorligi, pedagogik nazorat, monitoring, ta’lim sifati, boshqaruv faoliyati.

Ключевые слова: Ключевые слова: контроль, мониторинг, качество образования, управленческая деятельность.

Key words: MTT, deputy director, training efficiency, pedagogical control, monitoring, quality of education, management activities.

MTTlarda mashg‘ulotlar samaradorligini ta’minlash va nazorat qilish ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi muhim jarayondir. Mazkur jarayonni samarali tashkil etish tarbiyachilarning kasbiy mahorati, metodik ta’minotning mustahkamligi hamda monitoring va tahlil tizimining to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilishiga bog‘liq. Ta’lim sifati ustidan izchil nazorat olib borish bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Prezidentimizning quyidagi berilgan fikrlari maqolamizning kirish qismida berib o‘tishni joiz topdik: “Har bir fuqaro qabul qilayotgan qarorlarimiz real foyda berayotganini bilishi kerak. Boshqaruv boshqariladigan obyektidagi jarayonlarning aniq maqsadga qaratilganligini va uyushganligini ta’minlashi lozim. Boshqaruv o‘zining bu vazifasini bilishi kerak bo‘lgan narsaning qiyofasini (maqsadlar va ularga

erishish rejalarini) shakllantirish; ijrochilar o'rtasida vazifalar va vakolatlarni taqsimlash (rasmiy tuzilmani yaratish va saqlab turish); ijrochilarning samarali mehnatdan manfaatdorligini ta'minlovchi sharoit yaratish (rag'batlantirish); jamoada umumiy kadriyatlar va qulay munosabatlarni shakllantirish (norasmiy tuzilma yaratish va saqlab turish); ishning borishini nazorat qilish kabi va boshqa maxsus boshqaruv vazifalarini hal qilish orqali amalga oshiradi. Direktor o'rinbosari tomonidan amalga oshiriladigan pedagogik nazorat jazolovchi emas, balki rivojlantiruvchi va maslahat beruvchi xarakterda bo'lishi lozim. Bunday yondashuv tarbiyachilarning kasbiy o'sishini rag'batlantiradi, ularning metodik mahoratini oshirishga xizmat qiladi va jamoada sog'lom pedagogik muhitni shakllantiradi. Mashg'ulotlarni kuzatish, tahlil qilish hamda natijalarni umumlashtirish orqali ta'lim jarayonida mavjud muammolar o'z vaqtida aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha aniq choralar belgilanadi.

Shuningdek, monitoring natijalari asosida qabul qilinadigan boshqaruv qarorlari mashg'ulotlar sifatini takomillashtirish, metodik ishlarni tizimlashtirish va ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish imkonini beradi. Direktor o'rinbosarining metodik yetakchilik faoliyati ochiq mashg'ulotlar, seminarlar, pedagogik kengashlar orqali pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa bolalarning bilim, ko'nikma va malakalarini yosh va individual xususiyatlariga mos ravishda rivojlantirishga zamin yaratadi.

Mashg'ulotlar ustidan pedagogik nazoratni tashkil etish

Direktor o'rinbosari tomonidan olib boriladigan pedagogik nazorat ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan bo'lishi lozim. Nazorat jarayonida:

- mashg'ulotlarni kuzatish;
- tarbiyachilarning darsga tayyorgarlik darajasini o'rganish;
- mashg'ulotlarda qo'llanilayotgan metod va texnologiyalarni tahlil qilish;
- bolalarning rivojlanish natijalarini baholash ishlari amalga oshiriladi.

Ta'lim sifatini boshqarish, eng avvalo, boshqaruv kadrlari tomonidan ta'lim va kadrlar tayyorlash jarayonini kuzatish kabi faoliyat turidan foydalanishni ko'zda tutadi. Buning uchun ular tegishli metodlarni, jumladan, kvalimetriya asoslarini, ya'ni sifatni miqdoriy baholash metodini qo'llash orqali ta'lim sifatining boshlang'ich va berilgan holatini aniq belgilashlari lozim bo'ladi. Ilmiy adabiyotlarda mahsulot, xizmatlar sifatini baholash, boshqaruv faoliyatining baholash ob'ekti to'g'risida qadriyat borasidagi mulohazalarni shakllantirishga qaratilgan funksiyasining alohida tipiga kiritiladi. *Ta'lim sifatini o'lchash sifat o'lchovini belgilash va uning qiymatini maxsus algoritmlar yordamida olishni ko'zda tutadi. Bunday jarayonning samaradorligi baholashning statistik metodlarini qo'llash orqali ta'minlanadi.* Bu baholanayotgan ob'ektning sifat ko'rsatkichlari qiymati aksariyat hollarda tasodifiy kattaliklar deb hisoblanishi bilan bog'liqdir. Bunday holat ana shu sifatga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatuvchi ko'plab omillar va shart-sharoitlar bilan izohlanadi. SHu bois boshqaruv

tarkibi ta'lim sifati haqidagi axborotni olish va ishlashning statistik metodlarini qo'llay bilishi kerak. Shu jihatdan olganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini ta'minlashda zamonaviy yondashuvlar, boshqaruv, innovatsiya va axborot texnologiyalarini ta'lim-tarbiya jarayoniga joriy etishda rahbarlik layoqatini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur vazifani amalga oshirishda maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar xodimlarining har biridan yuksak kasbiy salohiyat va insoniy sifatlarga ega bo'lish talab etiladi. «Avvalambor, uning vatanparvar va yurtparvarlik fazilatlariga ega bo'lishi, ona yurtini chin qalbidan sevishi va ardoqlashi, el-yurti uchun o'zini ayamassligi, kerak bulsa, bu yo'lda jonini ham fido qilishiga tayyor bo'lishini, o'z kasb-korining ustasi, shu ishning chinakam bilimdoni, bu borada boshqalarga o'rnak bo'lishini kutadi.

Mashg'ulotlar samaradorligini ta'minlash omillari

- mashg'ulotlarning davlat ta'lim talablari asosida rejalashtirilishi;
- tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasi va metodik tayyorgarligi;
- bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish;
- interfaol va o'yin texnologiyalaridan samarali foydalanish;
- ta'lim muhitining qulay va xavfsiz tashkil etilishi.

Shu bilan birga maktabgacha ta'limni isloh qilishning asosiy shartlaridan biri - buyuk ma'naviy fazilatlarga ega, insoniy fazilatlarni o'zida mo'jassamlashtirgan, yetuk kadr sifatida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar avlodini yetishtirishni talab etadi. Hozirgi davrning bu talabi – maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarini axloqan va ma'nan yetuk, komil insonlar qilib tarbiyalash vazifalarini bajarishni talab etadi. MTT rahbarlari va pedagog kadrlari oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri – erkin fuqaro ma'naviyatini, ozod shaxsni shakllantirish masalasidir. Boshqacha aytganda, o'z xaq-huquqlarini taniydigan, o'z kuchi va imkoniyatlarini anglagan, atrofda sodir bo'layotgan voqea va hodisalarga mustaqil munosabat bilan yondashgan, ayni zamonda shaxsiy manfaatlarini mamlakat va xalq manfaatlari bilan uyg'un xolda quradigan erkin, har jihatdan barkamol insonlarni tarbiyalash lozim. Shu jihatdan olganda, barkamol insonni tarbiyalash avvalo, pedagoglardan ulkan mahorat va mas'uliyatni talab qiladi. Ustozlik mahorati va tarbiyachilik san'atining tayyor andozasi yoki qolipi mavjud emas. Ushbu san'atni egallash uchun insondan katta kuch, ijodkorlik va ko'p yillik tajriba talab etiladi. onini rejalashtirish, uni amalga oshirish,



o'quv reja, dasturlarining mazmun mohiyati bilan emas, balki bolalarning olgan bilimlari, malaka va ko'nikmalari, mustaqil ravishda olgan bilimlari bilan bog'liq ta'lim natijasi sifati bilan belgilanmoqda. Har tomonlama taraqqiy etgan, aqlan va ma'nan barkamol, jismonan va ruhan tetik farzandlarni maktabgacha tarbiya

tashkilotlarida kamol toptirish ahamiyati, Vatanimizning ravnaqi bugungi kunda yosh avlodlarga bergan ta'lim sifati va tarbiya mohiyati bilan chambarchas bog'liqligi alohida dolzarblik kasb etadi. Mamlakatimizda bu borada amalga oshirilayotgan islohotlar buyuk ma'naviy fazilatlarga ega, insoniy fazilatlarni o'zida mo'jassamlashtirgan, yetuk kadr sifatida faoliyat yuritishga zamin hozirlaydi.

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini tubdan isloh qilishda ta'lim jarayonning barcha shakllarini eng qulay va samarali holatda tashkil etish, ularni shaxs kamoloti maqsadlari tomon yo'naltirish, tarbiyalanuvchilarda dunyoqarash, qobiliyatni shakllantirish va ularda jamiyat uchun zarur bo'lgan faoliyatga moyillik uyg'otishdir. Pedagogning ko'p qirrali faoliyati va uning qobiliyati, ijodkor va fidoiy bo'lishi hamda shogirdlarni barkamol insonlar qilib tarbiyalash masalasi davlat siyosati darajasidagi dolzarb masalalardan biridir. Pedagogik mahoratga ega bo'lgan pedagog tarbiyadagi qiyinchiliklarni yengishga qodir bo'lgan nufuzli rahbar, o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy dunyosini tushuna oladigan, ularning tuyg'ularini his qila oladigan, ichki dunyosi nozik bo'lgan bola shaxsiga mohirlik bilan avaylab yondashadigan, donolik va ijodiy dadillik, ilmiy tahlil, xayol va fantaziya, chuqur ilmiy tafakkurga ega bo'lgan shaxslardir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'quv faoliyatining sifati o'quv jarayonini rejalashtirish, uni amalga oshirish, o'quv reja, dasturlarining mazmun mohiyati bilan yemas, balki tahsil oluvchilarning olgan bilimlari, malaka va ko'nikmalari, mustaqil ravishda olgan bilimlari bilan bog'liq ta'lim natijasi sifati bilan belgilanmoqda.

Xulosa: Yuqoridagilardan kelib chiqib, bugungi kunda davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya sifatini takomillashtirish muammosini alohida tadqiqot predmeti sifatida o'rganish ehtiyoji sezilmoqda. Umuman olganda, direktor o'rinbosarining mas'uliyatli, tahliliy va tizimli yondashuvi MTT faoliyatining samaradorligini oshiradi, ta'lim sifatini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi hamda maktabgacha ta'lim tizimida raqobatbardosh, zamonaviy va sifatli ta'lim muhitini shakllantirishga muhim hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori, 2019., 13 may, PQ 4312 son.
2. Narimbaeva L.K Maktabgacha ta'lim sifatini nazorat qilish va boshqarishning mexanizmlarini takomillashtirish. "Экономика и социум" №9(88) 2021 www.iupr.ru 944-945b
3. Mirziyoev SH.M. "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz" " O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali

marosimiga bag‘ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo‘shma majlisidagi nutqi Toshkent-“O‘zbekiston” -2016, 11-bet, 20-bet.

4. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga qo‘ramiz. –Toshkent:O‘zbekiston, 2017.-488 bet.

